

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal

HØYRING AV FORSLAG TIL SKOGVERN

**DALAN
SURNADAL KOMMUNE**

Høyringsfrist 15.04.2024

2021/4145

Framsidedfoto: Solfrid Lien Langmo, Biofokus

Bakgrunn

Gjennom behandlinga av stortingsmeldinga Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfald (Meld. St. 14 (2015-2016)) vedtok Stortinget ei opptrapping av skogvernet i Noreg til 10 % av skogarealet. I februar 2024 var om lag 5,3 % av skogarealet og ca. 4,0 % av den produktive skogen verna i Noreg. Det er eit nasjonalt miljømål at *«et representativt utval av naturtypene i skog blir verna for kommande generasjonar»*. Vern av skog er også viktig for å nå fleire av dei andre miljømåla, til dømes at *«utrydding av trua artar i skog skal opphøyra og status for artar i nedgang skal ha blitt forbetra innan 2020»* og at *«mangfald av naturtypar i skog skal bli tatt vare på eller gjenopprettast innanfor sitt naturlege utbreiingsområde, og slik at alle stadeigne artar finns i levedyktige bestandar»*.

I stortingsmeldinga vert auka skogvern framheva til å ha stor positiv effekt på trua artar i skog, og Regjeringa vil vidareføre det langsiktige arbeidet med skogvern. Dette skal skje ved vern av offentleg eigd skog og ved friviljug vern av privateigd skog. Friviljug vern inneber at skogeigarane tilbyr staten vern av eigen skog.

Dersom ein har naturfagleg kunnskap om det aktuelt tilbodsområde frå før, kan slike data bli lagt til grunn for ein eventuell verneplanprosess. Dersom området ikkje er kartlagt tidlegare, vil miljøvernstyresmaktene også vurdere tilbodet og sette eventuelt i gang med naturfaglege registreringar for å kartlegge verneverdiar. I Møre og Romsdal er ein vesentleg del av den verneverdige skogen kartlagt tidlegare og aktuelle data er tilgjengelege i www.naturbase.no.

Om det på bakgrunn av ei slik registrering vil vere aktuelt å fremme eit verneforslag for det aktuelle arealet, skal det gjennomførast forhandlingar med grunneigar om avgrensing, verneforskrift og økonomisk erstatning. Når staten og grunneigar er kome til semje om desse punkta, vil området gjennomgå ei vanleg saksbehandling i tråd med naturmangfaldlova.

Tilbodet

Statsforvaltaren fekk tilbod om frivilleg skogvern på gnr/bnr 63/1, 64/1 og 64/5 i Dalan i Surnadal kommune. Det omfattar eit areal på ca. 1389 daa. Tilbodet vart framsett i brev frå ALLSKOG SA den 23.08.2021.

Det naturfaglege grunnlaget for vern er basert på kartlegging av Solfrid Helene Lien Langmo, Biofokus AS, Skoganalyse 2024.

ALLSKOG vil taksere skogen i tilbodsområdet, og det blir forhandla fram ein erstatningsavtale med grunneigarane. Området vil ikkje bli tilrådd verna før avtalen om erstatning er signert, men ALLSKOG har på vegne av grunneigaren akseptert at planprosessen vert sett i gang. Statsforvaltaren meldte oppstart av verneplanprosess for området i brev av 15.01.2024.

Heimelsgrunnlag

Vern av spesielle område eller førekomstar skjer i medhald av lov av 16. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfald (naturmangfaldlova) jf. §§ 33-51. I naturmangfaldlova er det gjeve heimel for vedtak av ulike vernekategoriar. Vernekategorien naturreservat, som er det strengaste vernet etter naturmangfaldlova, blir foreslått brukt for skogsområda i dette verneplanframlegget.

Naturmangfaldlova § 37 i har slik ordlyd:

«Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- b) representerer en bestemt type natur,
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettningstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettningstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det samtidig med vernevedtaket legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdetets skjøtsel.»

Naturfaglege registreringar

Statsforvaltaren vurderte kunnskapsgrunnlaget som noko svakt, og det vart difor utført supplerande kartleggingar av Biofokus AS som vurderer området slik:

«Skogområdet er forholdsvis stort og variert med tanke på naturtyper og huser en rekke kvaliteter knyttet til gammel furuskog, stående og liggende død ved og rikere bar- og lauvskogstyper. Området er preget av at berggrunnen går på tvers av dalens retning, noe som gir betydelige vekslinger i vegetasjonstyper over små avstander, ofte med skarpt avsatte rygger med ulike bergarter i tette mosaikker. På tvers av dette renner elva Svorka som flere steder danner markerte fossefall og kløftemiljøer. Mye av verneforslaget inkluderer imidlertid bare den ene siden av elva, noe som er med å trekke ned helhetsvurderingen noe. På eiendommen mot sørøst er store arealer snauhagd og tilplantet med gran som til dels har betydelig frøspredning vestover og inn i de undersøkte områdene.

Området huser en lang rekke kulturspor, særlig i lavereliggende deler. Dette inkluderer betydelig hogstpåvirkning og områder både i skog og på myrer med tydelig beite- og slåttepreg. Det finnes flere sammenraste sommerfjøs/høyløer. Ved Dalan ligger ei slik ei sammen med et område som er ryddet og har vært brukt som slåttemark. Enga er såpass intakt at en kan vurdere restaurering og gjenopptakelse av slåtteskjøtsel. Mange steder har eldre slåtte- og beitearealer og ller som har vært hardt hogstpåvirka (særlig på rikere mark) grodd til med lauvskog. Skogen i disse partiene domineres for det meste bjørk, men også selje, rogn, osp, gråor, alm (EN) og hassel inngår. Til dels inngår mindre lommer med gamle trær både av bjørk, selje og osp, samt arealer med betydelige mengder liggende dødt lauvvirke. Partivis finnes med brukbart utviklet lungeneversamfunn på rogn, osp og selje, både langs Svorka og i enkelte sidedaler.

I de furudominerte områdene oppe på åsene er det til dels hard eldre hogstpåvirkning og stubber forekommer spredt til vanlig i terrenget. Likevel inngår en del gammel furu, de eldste trolig 4-500 år.

På åsene nord og øst for Djupdalen er skogen tydelig brannpåvirket, men dette ligger langt tilbake. Mye av den furudominerte skogen har betydelige mengder gubbeskjegg. Mange steder ligger barskogen i tette mosaikker med myr og myrskog. I de furudominerte områdene nord og øst for Djupdalen er kontinuiteten i furuskogen noe bedre enn ellers med noe dødved i ulike nedbrytingsklasser til tross for et tydelig kontinuitetsbrudd. Hogsten her ligger langt tilbake (trolig 100-150 år).

Den varierte berggrunnen gir opphav til store arealer med fattige vegetasjonstyper, skilt av arealer med rike og mer varierte skogtyper. Betydelige arealer med kalk- og lågurtfuruskog (VU) inngår i rike furudominerte områder. I liene nord for Djupdalen inngår fragmenter av frisk rik edellauvskog (NT) og høgstaudeedellauvskog (VU). En lang rekke steder langs elver og bekker inngår flomskogsmark (VU) med variert treslagssammensetning og svært varierende vegetasjon i feltsjiktet. I tillegg huser området arealer som har vært og til dels fremdeles er restaurerbar slåttemark (CR) og slåttemyr (EN).

En rekke rødlistearter knyttet til ulike artsgrupper er registrert i området, og området har opplagt et visst potensiale for arter knyttet til dødved/brannpåvirket dødved av furu i enkelte av de høyereliggende områdene. I tillegg har enkelte av de rike vegetasjonstypene potensiale for krevende arter av markboende sopp. Området fyller til en viss grad mangler i skogvernet knyttet til gammel furuskog, rik edellauvskog og rik furuskog. I tillegg er området forholdsvis stort, inneholder områder med verdier knyttet til bekkekløfter og har delvis brukbart restaureringspotensiale for gammel furuskog og rik edellauvskog, samt for verdier knyttet til arealer med kulturmark.»

Statsforvaltaren meiner at Dalan stettar kravet til vern etter naturmangfaldlova. Edellauvskogar, flaummarksskog og kalkfuruskog er underrepresenterte i verneområda i Møre og Romsdal, og her er fleire raudlista utformingar. Lokaliteten har mange raudlisteartar som dei truga artane alm (EN), meldråpelav (VU) og lys brannstubbelav (VU), og dei nær truga (NT) gubbeskjegg, flekkvitkjuke, blanknål og furuplett. Område har gamle registreringar av spettane tretåspett (NT), dvergspett og kvitryggspett.

Det vil kunne bli behov for å fjerne spreidd gran i eit naturreservat. Grana er ein introdusert art som er uønskt i området. Slik skjøtsel vil kunne gjennomførast innan ordinære budsjettammer.

Skogbruk

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet fekk den 1. juli 2020 i oppdrag frå Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet å greie ut forvaltningstiltak knytt til skogvern og konsekvensar for avverkinga og bidraget skognæringa hadde til det grønne skiftet. I rapport M-2007-2021 har direktorata foreslått retningslinjer for avvegingar.

I oppdrag frå Klima- og miljødepartementet datert 8.11.2021 bad Klima- og miljødepartementet om at forslaget blir sett i verk, med nokre mindre justeringar. For privateigd skog skal forslaget setjast i verk for område der det blir motteke tilbod etter 1. februar 2022, og ved vern av offentleg eid grunn for område der det blir meldt oppstart frå og med same dato.

Dalan er tilbode for frivillig vern av grunneigarane før 1. februar 2022. Det blir derfor ikkje omfatta av oppdraget frå Klima- og miljødepartementet. Vi har vurdert skogbruksverdiene etter vår gamle rutine med fakta ut frå skograpport Kilden:

Totalareal: ca. 1 403 daa

Produktivt skogareal (AR5): ca. 710 daa

Skog, svært høg bonitet	Skog, høg bonitet	Skog, middels bonitet	Skog lav bonitet	Uproduktiv skog	Myr	Jorddekt og skrinne fastmark m.v
154	446	67	43	502	126	65

Det er utført skogbruksplanlegging i ein liten del av området.

Produktivt skogareal utgjer om lag halve arealet. Det er lauvskog på dei mest produktive areala og furu i blanding på resten. Furskogen er glissen og det er lite volum pr. daa. Det er går ein traktorveg inntil området i sør, til eit større granbestand som grensar til aktuelt verneområde. Fleire langsgåande myrar går gjennom arealet.

Det er liten kubikkmasse, og dels krevjande driftsforhold på grunn av myr/langsgåande rygger og lang avstand til bilveg. Dette gjer at arealet har liten betydning for skogbruket i området.

Andre brukarinteresser

S-Nett AS har områdekonsesjon, men det er ikkje installasjonar inni verneforslaget

Svorkavassdraget er regulert for kraftproduksjon, og magasinet Måvatn-Langvatnet ligg oppstraums verneframlegget. Vassføringa i Svorka er redusert her.

Det er eit SEFRAK-registrert bygg med ukjent tilstand i området.

Området er sett av til LNF-område i kommuneplanen sin arealdel.

Saksbehandling

Oppstartsmelding

Statsforvaltaren sendte ut melding om oppstart av verneplanprosessen for etablering av naturreservat til fleire aktuelle interessepartar i brev av 15.01.2024. Frist for innspel til planarbeidet var sett til 05.02.2024.

Det har kome 6 innspel til oppstartsmeldinga.

Møre og Romsdal fylkeskommune viser til at det er eit SEFRAK-registrert bygg i området, men har ingen merknader.

Statens Kartverk viser til at Dalan er eit godkjent namn på området.

Forsvarsbygg har ingen merknader til areal satt av til desse verneområda. Dei føreset at dei generelle unntaka frå ferdsel knytt til omsynet til militær operativ verksemd, samt landing og start med Forsvarets luftfartøy vert implementert i endeleg verneplan.

S-Nett AS har ikkje merknader då dei ikkje har anlegg i området

Norges vassdrags- og energidirektorat viser til at det kan vere behov for rydding i reguleringssona til Svorka kraftverk. Forskrifta må ha unntak for dette, og dei viser til eit døme på korleis dette er formulert.

Statkraft Energi AS stiller seg bak fråsegna til NVE.

Vurdering

Forskrifta har heimel for å kunne gje dispensasjon for vedlikehald av kulturminne. Vi har teke inn eit unntak i forskrifta for rydding i regulerte delar av vassdrag, og reknar elles med at regulanten Svorka Energi AS kommenterer dette under høyringa.

Forvaltingsstyresmakt

Surnadal kommune skal gjennom høyringsprosessen gje tilbakemelding på om dei ønskjer å bli forvaltningsstyresmakt for nye verneområde i tråd med gjeldande politikk på området. Forvaltningsstyresmakta blir fastsett gjennom forskrifta når området blir vedteke verna.

Vidare saksgang

I samsvar med naturmangfaldlova og saksbehandlingsreglane i denne, sender Statsforvaltaren med dette verneframlegget på høyring.

Skogen blir taksert av ALLSKOG i samarbeid med Staten sin skogsakskunnige. Det blir gjennomført forhandlingar med grunneigarane om erstatning, avgrensing og framlegg til forskrift.

Etter denne lokale og sentrale høyringa, vil Statsforvaltaren, på bakgrunn av høyringsdokument og innkomne fråsegner, skrive ei tilråding til Miljødirektoratet. Direktoratet fremmer så saka for Klima- og miljødepartementet som deretter vil førebu ho og legge fram eit framlegg om vernevedtak for Kongen i Statsråd.

Etter vernevedtaket ved kgl. res. vil erstatningar bli utbetalte i samsvar med avtalen. Statsforvaltaren får så i oppdrag å gjere vedtaket kjent og sørge for at reservatet blir merka og skilta. Merking og oppmåling blir gjort av jordskifteretten etter krav frå Statsforvaltaren om grensegang og merking.

Framlegget til naturreservat går fram av vedlagt vernekart.

Ut frå normal saksbehandlingstid kan eit vernevedtak tidlegast skje i desember 2024.

Vedlegg 1.

Forskrift om vern av Dalan naturreservat, Surnadal kommune, Møre og Romsdal

Fastsett ved kongeleg resolusjonmed heimel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremja av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Føremål

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit verdfullt skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur. Området representerer ein naturtype med store verdiar knytt til kalkskog og ulike typar edellauvskog. Skogen er velutvikla og har fleire kravfulle artar.

Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

§ 2 Geografisk avgrensing

Naturreservatet omfattar følgjande gnr./bnr.: Surnadal kommune: 63/1, 64/1, 5.

Naturreservatet dekker eit totalareal på 1389 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet Dei nøyaktige grensene for naturreservatet skal merkast i marka. Knekkpunkta skal koordinatfestast.

Verneforskrifta med kart blir oppbevart i Surnadal kommune, hos Statsforvaltaren i Møre og Romsdal, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 Vernereglar

I naturreservatet må ingen gjere noko som skadar verneverdiane som går fram av føremålet med vernet.

I naturreservatet gjeld følgjande vernereglar

- a. vegetasjonen, medrekna daude buskar og tre, er verna mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerna planter og sopp inkludert lav eller delar av desse frå naturreservatet. Planting eller såing av tre og annan vegetasjon er forbode
- b. dyrelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er verna mot skade, øydelegging og unødig forstyrring. Utsetting av dyr er forbode
- c. det må ikkje setjast i verk tiltak som kan endra naturmiljøet, som til dømes oppføring av bygningar, anlegg, gjerde, andre varige eller mellombelse innretningar, parkering av campingvogner, brakker el. l., framføring av luftleidningar, jordkablar, kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering eller anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte tilførsler av forureining, etterlating av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske plantevern- eller skadedyrmiddel. Forsøpling er forbode. Opplistinga av tiltak er ikkje uttømmmande.
- d. bruk av naturreservatet til større arrangement er forbode
- e. bålbrekking er forbode

§ 4 Generelle unntak frå vernereglane

Vernereglane i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for

- a. sanking av bær og matsopp
- b. jakt og fangst i samsvar med gjeldande lovverk
- c. felling av store rovdyr i samsvar med gjeldande lovverk
- d. vedlikehald og bruk av eksisterande jakttårn

- e. beiting
- f. utsetting av saltsteinar
- g. oppsetting av midlertidige, mobile jaktårn for storviltjakt
- h. fjerning av mindre mengder kvist i samband med utøving av storviltjakt
- i. bålrensing med tørrkvist frå bakken eller medteken ved i samsvar med gjeldande lovverk
- j. drift og vedlikehald, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet
- k. Nødvendig rydding av vegetasjon i Svorka sitt regulerte elveleie ved akutt behov for trykkleikstiltak mot flaum. Det skal i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta.

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsamt og ta omsyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminne.

I naturreservatet gjeld følgjande reglar om ferdsel

- a. motorisert ferdsel er forbode, medrekna landing og start med luftfartøy
- b. utanom eksisterande stiar er sykling, riding og bruk av hest forbode

§ 6 Generelle unntak frå ferdselsreglane

Ferdselsreglane i § 5 er ikkje til hinder for gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsverksemd, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgåver som er bestemt av forvaltningsstyresmakta. Unntaket gjeld ikkje øvingskøyning.

Ferdselsreglane i § 5 andre ledd er ikkje til hinder for

- a. naudsynt motorferdsel for uttransport av sjuke og skadde bufe. Køyretøy som nyttast skal vera skånsamt mot markoverflata. Det skal gjevast melding til ansvarleg oppsyn for verneområdet før køyning skjer
- b. naudsynt uttransport av felt elg og hjort med lett beltekøyretøy som ikkje set varige spor i terrenget
- c. naudsynt motorferdsel i samband med rydding av vegetasjon i Svorka sitt regulerte elveleie som akutt tryggleikstiltak mot flaum, jf. § 4 bokstav k. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta
- d. landing og start med Forsvarets luftfartøy

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gi dispensasjon til

- a. istandsetting, vedlikehald og skjøtsel av kulturminne
- b. tiltak i samband med forvaltning av vilt og fisk
- c. naudsynt uttransport av felt elg og hjort med andre køyretøy enn lett beltekøyretøy som nemnt i § 6 andre ledd bokstav b
- d. ringbarking, hogst og uttak av gran, platanlønn og andre framande treslag
- e. merking og rydding av nye stiar
- f. avgrensa bruk av naturreservatet for aktivitetar nemnt i § 3 andre ledd bokstav d
- g. oppsetting og vedlikehald av gjerde
- h. gjenoppføring av bygningar og anlegg som går tapt ved brann eller naturskade
- i. bruk av naturreservatet til miljøtilpassa reiselivsverksemd i samsvar med plan godkjent av forvaltningsstyresmakta
- j. øvingskøyning for formål nemnt i § 6 første ledd
- k. oppgradering og fornying av kraftleidningar som ikkje fell under § 4
- l. naudsynt motorferdsel for aktivitetar etter § 4 bokstav f, j og § 7 bokstav b, d, g og h

§ 8 Generelle dispensasjonsreglar

Forvaltingsstyresmakta kan gjera unntak frå forskrifta dersom det ikkje strir mot føremålet med vernet og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig, eller dersom omsynet til tryggleik eller omsynet til vesentlege samfunnsinteresser gjer det naudsynt, jf. naturmangfaldlova § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltingsstyresmakta, eller den forvaltingsstyresmakta bestemmer, kan setja i verk tiltak for å oppretthalda eller oppnå den natur- og kulturtilstanden som er føremålet med vernet, jf. naturmangfaldlova § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeidast forvaltningsplan med nærare retningsliner for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan innehalde nærare retningsliner for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltingsstyresmakt

Miljødirektoratet fastset kven som skal ha forvaltingsstyresmakta etter denne forskrifta.

§ 12 Ikraftsetjing

Denne forskrifta trer i kraft straks.